

کاینات څنگه منځته راغلې؟

انسان هم یو عجیب غوندی مخلوق دی. کله ترخپلو پښو لاندی ځمکه هم لیدلای نشی خو کله بیا دسترگو په رپ کی د نوری کلونو واټن وهی. لکه رحمان بابا چی دخپل تصوف په زور دهر ډول تخنیک او تکنالوژی دمرستی نه بی نیازه دی او وایی:

په یوه قدم تر عرشه پوری رسی
ما لیدلی دی رفتار د درویشانو

دنیا او مافیها هغه څه دی چی انسان دخپل پیدایښت له وخته پام ورته اړولی او لاتراوسه هم سرگردانه پکښی ورک دی. انسان تل پدغه اړه دخپل فکری او تخنیکي توان سره سم اندونه را زیرولی دی. کله ئی خپل استوګن ځای (ځمکه) هواره سطح گڼلی چی لمر ئی داوسیدونکو په چوپړ کی گمارل شوی، شاوخوا پری را تاویری. دیری خولتر اوسه باور لری چی ځمکه دغواپی پر بنکر ولاړه ده، هرکله چی ئی یو بنکر ستړی شی نو غواپی دسر په څنډلو سره ځمکه بل بنکر ته واړوی، پدی وخت کی ځمکه وښوری او زلزله راشی. ددی عقیدی له مخی به یو وخت داسی پپینه شی چی ځمکه به دیوه بنکر نه بل ته د اړولو پروخت خطا او نسکوره راولویری. دانوییا د دنیا پای دی او قیامت کیږی.

لدی نه چی تیرشو، ان تر شپاړسمی پیری یوری دپوهانو تر منځ دا یو واکمن نظر وو چی ځمکه ئی دتولو کایناتو مرکز او دانسان پاره ډیر ویاړ باله چی ورپکښی میشت دی. یوازی پدغه وخت کی وو چی پولیندی نجوم پوه او متفکر کوپرنیک پدی وتوانیدی څو وښئی چی ځمکه هواره نه بلکه په فضا کی معلق یو کروی جسم دی، پریوه ټاکلی مدار باندی دلمر پر شاوخوا څرخی. که څه هم کوپرنیک دخپل دی نظر په گناه د ډیرو ستونزو سره مخ شو اما دنجوم په علم کښی ئی یوستر انقلاب راوست او داروندو پوهانو بی شمیره ستونزی ئی ورحل کړی. نن ورځ د ستوری پیژندنې هر شاگرد پدی پوهیږی چی دځمکی دکری او تولو اړوندو سیارو سره زمور دلمریز نظام غوندی په میلیونو دا ډول نظامونه موجود دی چی په گډه سره کهکشان جوړوی. د کهکشانونو تعداد هم پرخپل وار ومیلیونونو ته رسیږی او په بی پایه فضا کی کاینات تری جوړیږی. پدی توگه زمور ټول لمریز نظام د کایناتو په سیستم کی بیخی یوه وړه نقطه غوندی دی.

په کایناتو کی دا هرڅه چی انسان ئی د اوسنی پرمختللی تخنیک په مرسته لیدلای او څیړلای، یوازی دسلو څخه پنځه برخه جوړوی او نور ۹۵% ئی ټوله یوه تاریکه او توره ساحه ده چی هرڅه ورپکښی ورک شوی او انسان چی د څیړنی لاس ئی تری لند دی نو له هرڅه نه ئی بی خبره پاته دی.

ددی توری ساحی دمدادی فزیکي حالت تر دی گریه پوری انسان ته د درک وړندی او همدغه لامل دی چی په اړونده برخه کی ئی دفزیک پرمختیا په ټپه درولی ده، ځکه نو پوهان پدی لټه کی دی چی ددغه حالت نه باید دولتو لاره

پیدا کړی .

په سویس کې د LHC د ستر لآبراتور پروژې چې تر اوسه له ۶ میلیارده یورو څخه زیات لګښت پر راغلي ، د همدغو هلو ځلو یوه برخه ده . د اړوندو چارو پوهانو چې ټولیز شمیر یې تر ۸۰۰۰ پورې رسیری وپتیل څو پدی موخه دسویس هیواد د Cern په ښار کې یو ستر نړیوال لآبراتور جوړ کړی . دا لآبراتور به دځمکې په دننه کې ۸۰ متر ژور او ۲۷ کیلومتره اوږد یو ټونل وی . پوهان هیله مند دی ، دلته به د Large Hadron Collider (LHC) په مرسته چې په حقیقت کې هادرون (پروتونونه او اتمی هستی) پارچوته دیو بل سره د ټکر ورکولو یوه ستره دستګاه ده ، دکائیناتو دمنځته راتلو و پتو اسرارو ته درسیدلو یوه لاره وموندل شی . داځکه :

داسی یوه فرضیه موجوده ده چې کائینات ۱۳,۷ میلیارده کاله وړاندی دهغو موادو دټکر او تصادم په پایله کې منځ ته راغلي چې د نور په سرعت (۳۰۰۰۰۰۰ دری سوه زره کیلومتره په یوه ثانیه کې) یې حرکت کاوه او یو دبله سره ټکر شوه . ددغه ټکر نه یو عظیم انفجار منځته راغی چې پوهانو د بینګ بانګ (Bing Bang) پنامه نومولې دی اودوی تر دغه ګریه پدی اند دی چې همدغه ستره چاودنه د کائیناتو دمنځته راتلو لامل ګرځیدلې ده . پوهان غواړی د سرن ټونل د LHC په دستګاه کې هادرون (#) ته دنور په اندازه سرعت وکړی او هلته یې یو له بله سره ټکر کړی او ددغه ټکر څخه رامنځته شوی پایلې وڅیړی . که څه هم ځینو پوهانو دا ډار درلود چې دا ټکر به دیوه داسی ستر انفجار لامل سی چې دځمکې ټوله کره به له منځه یوسی ، خو دیرو بیا دا ډار بیځایه باله ځکه دسره ټکر کیدونکي موادو مقدار دومره په پام کې نه وو نیول شوی چې داسی یوه ستره چاودنه به منځته راولی . د بیګ بانګ دستری چاودنی د فرضیې له مخی په فضا کې دمنځته راغلو کهکشانو مرکز یوه داسی توره اوتاریکه ساحه وګرځیده چې هر ډول سماوی اجسام او حتی نور په ځان کې جذبوی او ورک کوی یې . دغه توری ساحی دپیداښت له وخته په پرله پسې توګه دپراخیدو په حال دی چې ستوری پیژندونی یې دتورسورې یا تور ګار (Hole Black) په نامه یادوی .

دهغه کهکشان مرکز چې زمور لمریز نظام ورپوری اړه لری ، هم یو تور سوری دی چې هره شیبه دځمکې دلوپوالی په اندازه یوه سیاره ورپکښی ګرځیږی . پدی شک نشته چې یوه ورځ به زمور دژوند سرچینه دلمر کره هم ور پکښی ګرځه او دانسانانو ژوند به پو فنا شی . خو څیړنی ښیې چې دا کار به نژدی ۴۰ میلیارده کاله وروسته ترسره شی .

دنور په سرعت کې د دوو هستو دټکر څخه هم دا ډول تور سوری منځته راځی چې اندازه یې ماکروسکوپي ده او فورا له منځه ځی . زمور دځمکې په کره کښی به دا ډول تور سوری دسرن ټونل په لآبراتور کې دپوهانو په مټ ترلاسه اوډیر وخت به موجود پاته وی .

دادی دسپتمبر لسمه نیټه دتجربې دپاره ټاکل شوی ورځ هم راوړسیدل ، سهار د تجربی دپیل وټاکلې وخت ته را ټول شوی دنړی فزیک پوه څیړونکو په تشویش او بیصبری سره دقیقې پرګوتوشمرلې . دټاکلې وخت څراغ هم ولګید ، په ۲۷ کیلومتری ټونل کې دسترو ماشینانو دچالانولو تکمه کښیکښول شوه . هرڅه سم پرمخ ولاړه او ددی سره سره چې یوشمیرپوهانو دا ډار څرګندوی چې ځمکه به اخیر په هغه تور ګار کې ګرځه او له منځه ولاړه شی چې په خپله ګیډه کې ورته زیږول شویدی . اوس چې دسپتمبر لسمه نیټه شاته پاته ده ، ښایې دافغانستان دکونډو او یتیمانو د دعا له برکته به وی چې تر اوسه لا ددغه ډول خطر نښی نښانی نه لیدلې کیری اوله نیکه مرغه داسی ستر تور ګار منځته رانغی څو وکولای شی زمور داوسیدلو خاورینه کره چې دښکلا او بدرنګیو ، ښادیواو غمونو ، وفا او جفاګانو ، مینې اونفرت او دسولې او جنگونو نه ډک کور دی ، ترستونی تیره کړی . فزیک پوهانو او ستوری پیژندونکي سترګی په لاردی چې دغه په ډیر واره مقیاس د بیګ بانګ بیتولید به په اړوندو برخو کې ډیرو معماګانو

ته دحل کیلې پیدا کړی . په ټولیز ډول د ټولې نړۍ پوهانو دا هڅه یوه ستره تاریخی پېښه وګڼل چې دعلمی کشفیاتو او ودی په چارو کې به یو نوی کیفی پړاو پراښوی . د LHC دپروژې مشر Lyn Evans وویل : ،، دا فانتازی غوندی یوه شیبه ده ، نور نو مور کولای شومخ په وړاندی وګورو او د کائیناتو د پیداښت ، ودی اوتکامل په هکله د درک په لور و یوه نوې دوران ته ورننوزو ،، .

په وروستیو وختونو کې داسی فرضیې هم وړاندی شوی دی چې دا بیپایه کائینات له ابد موجود دی او د بینګ بانګ پېښه یوازې زمور دکائیناتو په یوه وره برخه کې ۱۳,۷ میلیارده کاله پخوا ترسره شویده او داسی بی شمیره

موازی کائنات نور هم ډیر شته . ددغو فرضیو له مخی زموږ بینک بانگ بنایي زموږ د Spacetime (زمان- مکان) او کوم بل Spacetime (زمان- مکان) دتکر او تصادم څخه منځته راغلي وی (والله العلم) . تورغارونه , کتله او ضد ماده دایولر نوری ډیر ایلیم نه ډکی موضوعگانې دی چی د سپتمبر لسمه نیڼه او دسرن دتونل ازموینه به رڼا پری واچوی څو دخل په اړه ئی ددغی ازموینی دلایسته راورنوپربنسټ نوی تکنالوژی او کشفونه دانسانانو په برخه شی .

د Cern د تونل نه تر لاسه شوی راپورونه بنیې چی دتجربې لومړی برخه یعنی ډیپل یراو په بریالیتوب سره پایته ورسید . دنوموړی تجربی مخالفان وایی چی د هستو دتصادم اوتکر نه دا احتمالی خطر موضوع لاتر اوسه پوری په مخ کی ده او بیخی له منځه نده تللی . داسی بنکاری چی ددی ډول مخالفانو ډیری هغه امریکایی مذهبی بنسټپال کسان دی چی ددی په عقیده دا یوازی یو شیطانی عمل دی ځکه دکائناتو دمنځته راتلو په اړه انجیل شریف هرڅه روښانه کړیدی او ددی ټولو هلوځلو او مالی لگښتونو نه به هیڅ کومه ډیام ور پایله تر لاسه نشی . ددی سره سره دپوهانو ډیره برخه دسپتمبر دلسمی نیټی دازموینی جریان او پایلو څخه بشپړ راضی دی او ټینگار کوی چی یوازی دنوموی ازموینی ترسره کول پخپله یو ستر بریالیتوب او لویه لاسته راوړنه ده .

پدی اړه دافغان - جرمن آنلاين تبصره او پخپله دسرن دشونکی ډلې سایت (##) په زړه پوری معلومات لری , خوداتول دا هغه څه دی چی تر نن ورځی پوری په تونل کی دپښو شوو حالاتو یو سربیرن او لنډ انځور په گوته کوی . پرسپوړمی اومریخ باندي دیولر لاسبریو پایلو اوتجربو بنودلی ده چی پاک خدای و اشرف الخلوقات ته داتوان بخښلی دی چی داسباب العالم دیدایینت وپتواسرارو ځان ته ورسوی او دبشر دلاسبری پربنسټ د قادر مطلق دقدرت تجلا او تعالی وځلوی.

- دهغی ورځی په هیله چی دبشر په گټه دزمان او مکان هرڅه تسخیرشی !

پای

(#) - هادرون : دیونانی کلمی Hadros نه چی دقوی او ټینگ مانا لری , اخیست شویدی . دا په هستوی فزیک کی هغه یو ډول ټینگی او قوی ذره وی پارچی دی دلومړی ځل لپاره دشوروی فزیک پوه ل. ب. اکون لخوا دهادرون پنامه نومول شویدی .

(##) - دغه دسرن په لابراتوارکی د څیړونکی ډلې انترنیټی سایت دی چی دموضوع مینه وال دلایاتو معلوماتو دتر لاسه کولو په موخه کولای شی تر گټه واخلي . www.cern.ch